

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Природничо-економічний факультет
Кафедра екології

Дипломна робота
бакалавра

з теми: **«ОЦІНКА ДЕМОГРАФІЧНОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА МІСЬКІ
ЕКОСИСТЕМИ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ»**

Виконав: студент групи Ес011-В19
спеціальність 101 Екологія,
Буймістер Ігор Анатолійович

Керівник: **Федорчук І. В.**,
к.б.н., доцент

Рецензент: **Любинський О. І.**,
д.с-г.н., професор

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ДЕМОГРАФІЧНІ ВІДОМОСТІ	6
1.1. Загальні демографічні відомості України	6
1.2. Внутрішня міграція, еміграція і іміграція	10
1.3. Внутрішньо переміщені особи	15
1.4. Прогнозування демографічного розвитку України	18
1.5. Вплив росту населення на екологію міста	23
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКИ ОБРАХУВАННЯ І ПРОГНОЗУВАННЯ АНТРОПОГЕНОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА МІСТА	28
2.1. Методики обрахування антропогенного навантаження	28
2.2. Методика оцінки екологічної безпеки міст (МОЕБМ)	31
2.3. Методика оцінки енергетичної ефективності міст (МОЕЕМ)	33
2.4. Методика оцінки екологічної безпеки харчової безпеки міст (МОЕБХБМ)	35
2.5. Охорона праці в галузі	37
РОЗДІЛ 3. ДЕМОГРАФІЧНЕ ТА АНТРОПОГЕННЕ НАВАНТАЖЕННЯ НА РЕГІОНИ УКРАЇНИ ВІД ВНУТРІНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ	42
3.1. Загальні відомості про регіони	42
3.2. Південний регіон	45
3.3. Центральний регіон	47
3.4. Західні регіони	48
3.5. Східні регіони	49
3.6. Північні регіони	51
3.7. Аналіз демографічної ситуації в Україні	52
ВИСНОВКИ	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	58

ВСТУП

Актуальність роботи: Після збройної агресії рф проти України в 2014 р. її ескалації та повномаштабного вторгнення в лютому 2022 року, дуже багато українців були змушені покинути свої домівки і стати вимушеними переселенцями. Тема внутрішньо переміщених осіб в Україні є надзвичайно актуальною в сучасному світі. В Україні внаслідок військового конфлікту на сході країни та окупації Криму було переміщено понад 1,5 мільйонів людей. Вони стали жертвами насильства, порушення прав та свобод, а також були змушені залишити свої будинки, майно та місця проживання. Актуальність цієї теми полягає в тому що внутрішньо переміщені особи, які були змушені покинути свої домівки створюють додаткове антропогенне та демографічне навантаження на міські екосистеми, що потребує вивчення. Беручи до уваги, осіб, які були змушені покинути своє постійне місце проживання внаслідок військової агресії і повномаштабного вторгнення з боку рф в 2022 році в нас є лише приблизні, дані ,оскільки оприлюднювати такого роду інформацію, так само як і інформацію про військові і цивільні втрати під час воєного стану заборонено, тому нам доводиться працювати з неточними і мінливими даними, оскільки велика кількість внутрішньо переміщених осіб була в деяких областях транзитом, а статистика їх в свою чергу враховувала, тому в третьому розділі розрахунки робились на мінімальну одиницю часу (один тиждень).

Дані фактори, в свою чергу, призвели до збільшення демографічного і антропогенного навантаження на міста, які приймають внутрішньо переміщених осіб. Збільшення антропогенного навантаження на екологію міста може призвести до серйозних проблем зі здоров'ям населення, зокрема до захворювань дихальної системи, серцево-судинних захворювань, онкологічних захворювань тощо. Також це може спричинити погіршення якості життя населення, зниження продуктивності роботи та збільшення

витрат на охорону здоров'я. Отже, тема збільшення антропогенного навантаження на екологію міста є дуже важливою та актуальною для розвитку сталого міського середовища та збереження здоров'я населення. Збільшення антропогенного навантаження на екологію міста має значний вплив на здоров'я мешканців та екосистему в цілому. Наприклад, забруднення повітря та води може призвести до захворювань дихальної та нервової систем, а також до погіршення якості ґрунту та рослинного покриву. Крім того, збільшення населення та забудови може призвести до втрати природних зон, що впливає на біорізноманіття та екосистемні послуги, такі як очищення повітря та води, збереження ґрунту та регулювання клімату. Тому актуальність теми полягає в необхідності здійснення заходів з мінімізації антропогенного впливу на екологію міста, зокрема, шляхом впровадження екологічно чистих технологій, раціонального використання природних ресурсів, створення зелених зон та захисту природних об'єктів від забудови.

Мета роботи: Оцінити вплив внутрішньо переміщених осіб на екологію міст, розглянути загальні демографічні дані України і зробити прогнози щодо демографічної тенденції України.

Завдання:

1. Досліти питання, що стосуються внутрішньо переміщених осіб і загальних демографічних показників України.
2. Охарактеризувати можливий антропогенний вплив внутрішньо переміщених осіб на міські екосистеми.
3. Розрахувати та описати наслідки для екології міст від збільшення населення.

Об'єкт дослідження: Міські екосистеми.

Предмет дослідження: Аналіз демографічного та антропогенного навантаження внутрішньо переміщених осіб на міські екосистеми

Структура роботи: дипломна робота викладена на 61 сторінці машинописного тексту та складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, який містить 43 найменувань.

ВИСНОВКИ

1. Дослідження питань, що стосуються внутрішньо переміщених осіб і загальних демографічних показників України, є важливим для розуміння динаміки населення країни та впливу міграції на демографічні процеси. За останній час Україна стикається зі значними переміщеннями населення внаслідок воєної агресії РФ. Це призвело до значного зростання числа внутрішньо переміщених осіб, які шукають безпеку та захист у внутрішніх регіонах країни. Вивчення цього явища дозволяє зрозуміти соціально-економічні наслідки масштабних міграційних процесів, а також визначити потреби та забезпечити необхідну допомогу внутрішньо переміщеним особам. Демографічні показники України, такі як народжуваність, смертність і міграція, також варто досліджувати для отримання повної картини демографічної ситуації в країні. Аналіз цих показників може вказувати на тенденції та виклики, що стоять перед українським суспільством, такі як зміни в структурі населення, демографічне старіння, вплив економічних чинників на демографію та необхідність розвитку ефективних політик управління населенням. Дослідження внутрішньо переміщених осіб та загальних демографічних показників України мають важливе значення для формулювання політик, спрямованих на забезпечення соціальної захищеності внутрішньо переміщених осіб, розвитку належних соціальних та медичних послуг, а також вирішення демографічних викликів, що стоять перед країною. Згідно наведених вище даних що населення певних регіонів країни навіть після закінчення бойових дій буде скорочуватись, як і населення України в загальному.

2. Можливий антропогенний вплив внутрішньо переміщених осіб на міські екосистеми є значним і має важливі наслідки. Зростання населення у міських районах внаслідок внутрішнього переміщення може створити проблеми з навантаженням на інфраструктуру та призвести до змін в

використанні земель, забруднення довкілля та соціальних впливів. Розширення міського населення може сприяти збільшенню перевантаження інфраструктури, зокрема доріг, систем водопостачання, каналізації та енергопостачання. Це може призводити до нестабільності та недостатньої потужності інфраструктури, що негативно впливає на міські екосистеми. Зміни в використанні земель також можуть мати серйозний вплив на міські екосистеми. Збільшення викидів забруднюючих речовин у повітря, воду і ґрунт, що пов'язано зі зростанням кількості людей, може призвести до забруднення довкілля та негативного впливу на міські екосистеми. Це може призвести до зменшення біорізноманіття та погіршення якості повітря і води. Крім того, соціальні впливи внутрішньо переміщених осіб також можуть впливати на міські екосистеми. Соціальні проблеми, такі як недостатність житла, безробіття та зниження якості життя, можуть виникати в результаті збільшення населення та концентрації людей у міських районах. Отже, необхідно приділяти увагу впливу внутрішньо переміщених осіб на міські екосистеми та розробляти ефективні стратегії та політики управління, що сприятимуть збалансованому розвитку міст, збереженню природного середовища та забезпеченню якості життя для всіх мешканців.

3. Збільшення населення в містах має значний вплив на екологію цих регіонів. Описуючи наслідки для екології міст від збільшення населення, можна виділити кілька ключових аспектів:

Забруднення довкілля: Зі зростанням населення збільшується виробництво відходів, викидів забруднюючих речовин та споживання ресурсів. Це призводить до забруднення повітря, води і ґрунту, що негативно впливає на біорізноманіття та здоров'я людей. Забруднення повітря може сприяти збільшенню рівня хворобності, а забруднення води може призвести до вимирання водних екосистем.

Знищення природних угідь: Розширення міських територій та забудова призводять до знищення природних угідь, включаючи ліси, луки та водні

екосистеми. Це призводить до втрати біорізноманіття та зниження регуляційних функцій екосистем, таких як регулювання водного режиму та інших.

Збільшення споживання ресурсів: З ростом населення збільшується споживання ресурсів, таких як енергія, вода, їжа та будівельні матеріали. Це призводить до зростання використання природних ресурсів та зменшення їх доступності, що може вплинути на екологічну рівновагу.

Зміни в міських екосистемах: Збільшення населення в містах може призвести до змін у міських екосистемах. Наприклад, зменшення зелених зон, втрата природних місць існування для тварин та рослин, зміни в біорізноманітті. Це може мати негативний вплив на екологічну рівновагу та екосистемні послуги, такі як очищення повітря та води, регулювання клімату та підтримка життя.

Отже, збільшення населення в містах має серйозні наслідки для екології. Для забезпечення сталого розвитку необхідно приділяти увагу екологічним аспектам при плануванні міських розширень, впроваджувати ефективні стратегії управління використанням ресурсів та забрудненням, а також зберігати природні екосистеми як важливі компоненти міських ландшафтів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. [Електронний ресурс] - Режим доступу: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publnasel_u.htm
2. Безуглий В. В., Козинець С. В. Регіональна економічна і соціальна географія світу : Навчальний посібник. — видання 2-ге, доп., перероб. — К. : ВЦ «Академія», 2007. — 688 с. — ISBN 966-580-144-9.
3. Вовк Х. К. [Студії з української етнографії та антропології] — П. : УГВФ, 1928. — 354 с.
4. Гудзеляк І. І. Географія населення: Навчальний посібник / І. Гудзеляк. — Л. : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. — 232 с. — ISBN 978-966-613-599-8.
5. Дахно І. І. Країни світу: Енциклопедичний довідник / І. І. Дахно, С. М. Тимофієв. — К. : Мапа, 2011. — 606 с. — (Бібліотека нового українця) — ISBN 978-966-8804-23-6.
6. Джаман В. О. Регіональні системи розселення: демографічні аспекти. — Чернівці : Рута, 2003. — 392 с. — ISBN 9665685988.
7. Домогосподарства України за даними Всеукраїнського перепису населення 2001 року / за ред. О. Г. Осауленка. — К., 2004.
8. Біженці та внутрішньо переміщені особи: співвідношення понять / М. М. Сірант // Митна справа. — 2015. — № 2(2.2). — С. 154—159.
9. Внутрішньо переміщені особи в Україні та їх вплив на ринок праці регіону/ Ю. І. Муромцева// Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди — Харків: ХНПУ, 2015. — Вип. 15 — С. 124-131.
10. Проблема визначення поняття «внутрішньо переміщені особи» в юридичній науці / К. О. Крахмальова/ Збірник наукових праць/ Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — Київ: Юридична думка, 2000. — Вип.67 — С. 137-145.

11. Дорошенко Л. С. Демографія: Навчальний посібник. — К. : МАУП, 2005. — 112 с. — ISBN 966-608-442-2.
12. Дубович І. А. Країнознавчий словник-довідник. — 5-те вид., перероб. і доп. — К. : Знання, 2008. — 839 с. — ISBN 978-966-346-330-8.
13. Єндик Ростислав. Антропологічні прикмети українського народу. — Л., 1934.
14. Заставний Ф. Д. Географія України. У 2-х кн / Ред. М. П. Парцей. — Л. : Світ, 1994. — 472 с. — ISBN 5-7773-0043-8.
15. Економічна і соціальна географія країн світу. Навчальний посібник / За ред. Кузика С. П. — Л. : Світ, 2002. — 672 с. — ISBN 966-603-178-7.
16. Жінки і діти України за даними Всеукраїнського перепису населення 2001 року. Статистичний збірник. — К., 2004. — 289 с.
17. Загальна медична географія світу / В. О. Шевченко [та ін.] — К. : [б.в.], 1998. — 178 с.
18. Комплексний демографічний прогноз України на період до 2050 р / за ред. чл.-кор. НАНУ, д. е. н., проф. Е. М. Лібанової. — К. : Український центр соціальних реформ, 2006. — 138 с. — ISBN 966-8998-22-7.
19. Крисаченко В. С. Динаміка населення: Популяційні, етнічні та глобальні виміри. — К. : Видавництво Національного інституту стратегічних досліджень, 2005. — 368 с. — ISBN 966-554-083-1.
20. Кульчицький С. В. Демографічні втрати України [Архівовано 9 червня 2016 у Wayback Machine.] // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. — К. : Наукова думка, 2004. — Т. 2 : Г — Д. — С. 322. — 518 с. : іл. — ISBN 966-00-0405-2.
21. Кульчицький С. В. Демографічні втрати України [Архівовано 10 червня 2016 у Wayback Machine.] // Енциклопедія сучасної України / ред. кол.: І. М. Дзюба [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут

енциклопедичних досліджень НАН України, 2001--2022. — ISBN 966-02-2074-X.

22. Лозинський Р. М. Мовна ситуація в Україні (суспільно-географічний погляд). — Л. : Вид-во ЛНУ імені І. Франка, 2008. — 502 с.

23. Любіцева О. О., Мезенцев К. В., Павлов С. В. Географія релігій. — К. : АртЕК, 1999. — 504 с. — ISBN 966-505-006-0.

24. Масляк П. О. Країнознавство. — К. : Знання, 2007. — 292 с. — (Вища освіта XXI століття)

25. Масляк П. О., Дахно І. І. Економічна і соціальна географія світу / П. О. Масляк, І. І. Дахно ; за ред. П. О. Масляка. — К. : Вежа, 2003. — 280 с. — ISBN 966-7091-53-8.

26. Населення України за місцем народження та громадянством за даними Всеукраїнського перепису населення 2001 року. — К. : Державна служба статистики України, 2004.

27. Населення України за 2011 рік. Демографічний щорічник. — К. : Державна служба статистики України, 2012.

28. Регіони України 2009. Статистичний збірник. — К., 2009. — Т. 1.

29. Хомич Л. В. Зовнішня трудова міграція населення України: масштаби, сучасні ознаки та географія // Регіональні проблеми України : Географічний аналіз та пошук шляхів вирішення : зб. наук. пр. — Херсон : ПП Вишемирский, 2007. — 360 с.

30. Чорний С. М. Національний склад населення України в XX столітті. Довідник. — К. : ДНВП «Картографія», 2001. — 88 с. — (Україна на межі тисячоліть) — ISBN 966-631-111-9.

31. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://minre.gov.ua/2022/05/11/kilkist-vnutrishno-peremishhenyh-osib-vpo-v-ukrayini-perevyshhyla-8-mln-lyudej-zvidky-j-kudy-yihaly-najbilshe/>

32. Гомеля М.Д., Шаблій Т.О., Глушко О.В. та ін.. Екологічна безпека. Навч. посібник. – К.: ТОВ «Інфодрук», 2009. – 245 с.

33. Нормування антропогенного навантаження на навколишнє середовище : підручник для студентів вищих навчальних закладів / [Н. В. Максименко, О. Г. Владимірова, А. Ю. Шевченко, Е. О. Кочанов]. – 3-тє вид., доп. і перероб. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. – 264 с.

34. Методичні вказівки до виконання лабораторних робіт з курсу «Техноекологія та техногенна безпека» для студентів спеціальності 7.070801 «Екологія та охорона навколишнього середовища» / Гомеля М.Д., Сіренко Л.В., Шаблій Т.О. – К.: ПП «Кажан», 2004. – 57 с.

35. Методичні вказівки до виконання курсової роботи з курсу «Техноекологія та техногенна безпека» для напрямку підготовки 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» / Сіренко Л.В., Гомеля М.Д., Шаблій Т.О. – К.: ТОВ «Інфодрук», 2012. – 53 с.

36. Некос В.Ю., Максименко Н.В., Владимірова О.Г. та ін. Нормування антропогенного навантаження на навколишнє природне середовище: Навч. посібник. – К.: Кондор, 2007. – 288 с.

37. Нормування антропогенного навантаження на навколишнє середовище/ Курсове проектування: навчальний посібник / [В.Г. Петрук, І.В. Васильківський, В.А. Іщенко, П.М. Турчик, С.М. Кватернюк]. – Вінниця: ВНТУ, 2012. – 146 с.

38. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://pollotenchegg.livejournal.com/174466.html>

39. Корсак К. В., Плахотнік О. В. Основи сучасної екології: Навч. посіб. — 4-те вид., перероб. і допов. — К.: МАУП, 2004. — 340 с: іл.

40. Кучерявий В. П. Екологія . — Львів: Світ, 2001–500 с: іл.

41. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://interfax.com.ua/news/general/856074.html>

42. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://medical-enc.com.ua/vred-computera.htm>

43. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://pon.org.ua/novyny/5812-6-pravil-roboti-za-kompyuterom-bez-shkodi-dlya-zdorovya.html>